INTERNATIONAL EJER CONGRESS 2021

VIIIth International Eurasian Educational Research Congress

BİLDİRİ KİTABI

CONFERENCE PROCEEDINGS

7-10 July 2021 Aksaray University

7-10 Temmuz 2021 Aksaray Üniversitesi

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ 2006

ANI yayıncılık

VIIIth INTERNATIONAL EURASIAN EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

EJERCongress 2021 CONREFENCE PROCEEDINGS

7-10 July 2021 / Aksaray University

VIIIth INTERNATIONAL EURASIAN EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS
EJERCongress 2021
Conrefence Proceedings
7-10 July 2021 / Aksaray University
Editor: Doç. Dr. Funda NAYIR
Anı Yayıncılık
info@aniyayincilik.com.tr
ejercongress@gmail.com
http://www.aniyayincilik.com.tr
e-ISBN: 978-605-170-681-8

COVID-19 Pandemi Sürecinde Çevrimiçi Öğretimin Fırsat Eşitliğine Etkisi: Eğitimci, Öğrenci ve Veli Gözünden Bir Betimleme

Güneş KORKMAZ
MEB

Çetin TORAMAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Problem Durumu ve Amaç: COVID-19 sürecinde yürütülen acil uzaktan öğretim eğitimde fırsat eşitliği ile ilgili birçok sorunu tekrar gündeme getirmiştir. Dönem içerisinde gerçekleştirilen uygulamaların eğitimin en önemli paydaşları olan öğrenci, öğretmen, öğretim elemanı, velilerin görüşleri alınarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda gerekli tüm eksikliklerin giderilerek eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesine açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, COVID-19 sürecinde yürütülen çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğine etkisi konusunda öğretim üyesi, öğretmen, öğrenci ile bu öğrencilerin velilerinin görüşlerini incelemektir.

Yöntem: Nitel durum çalışması desenindeki bu araştırmanın hedef kitlesini COVID-19 sürecinde öğretim faaliyetlerini çevrimiçi ortamda gerçekleştirmek zorunda kalmış öğretim üyeleri, öğretmenler, bu dönemde verilen çevrimiçi öğretime maruz kalmış öğrenci ve veliler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden "kartopu örnekleme" kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve üç açık soru içeren bir form kullanılmıştır. Verilerin analizi tümdengelimsel içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrenci, öğretmen, öğretim elemanı/üyesi ve velilerin eğitimde fırsat eşitliğinin tanımı, çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisi ve çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına önerdikleri çözüm önerilerinde ortak görüşler bulunmaktadır. Genel görüş, pandemi sürecinde sunulan çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğini sağlayamadığı yönündedir.

İleriye Dönük Araştırma ve Uygulama için Öneriler: İleride yaşanabilecek olası benzer bir salgın sürecine daha hazırlıklı olmak ve eğitimde fırsat eşitsizliğine engel olmak için eğitimle ilgili tüm paydaşların görüşlerinin alınacağı geniş çaplı araştırmalar yapılmalı, bu araştırmaların sonuçları toplumun tüm paydaşları ile paylaşılmalı ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde fırsat eşitliği, Çevrimiçi öğretim, Eğitimci, Öğrenci, Veli

The Impact of Online Teaching on Equal Opportunity during COVID-19 Pandemic: Perspectives of Educators, Students and Parents

Abstract

Problem Statement and Purpose: Emergency remote teaching carried out during the COVID-19 pandemic has brought up many problems related to equal opportunity in education. It is of great importance to evaluate the practices implemented during the pandemic by taking the opinions of students, teachers, faculty members and parents, who are the core stakeholders in education, and to ensure the educational opportunity through eliminating all necessary deficiencies. This study aims to examine faculty members, teachers, students and parents' opinions about the impact of online teaching adopted during COVID-19 pandemic on equality of opportunity.

Method: This research adopts a qualitative case study design and consists of faculty members, teachers, students and parents who had to carry out their teaching and learning activities online during COVID-19. In the study, snowball sampling, which is one of the purposive sampling methods, was used. To collect data, a form, which included three open questions created by the researchers was used. Deductive content analysis was used to analyze the data.

Findings: Findings revealed that students, teachers, faculty members and parents have common views on the definition of equality of opportunity in education, the impact of online teaching on equality of opportunity in education, and similar proposed solutions. The common view is that the online Teaching during the pandemic cannot provide equal opportunities in education.

Implications for Research and Practice: To be ready for a possible future pandemic and to prevent inequality of opportunity in education, large-scale studies should be conducted to seek the opinions of all educational stakeholders, the results should be shared with the society, and necessary measures should be taken to ensure the equality of opportunity in education.

Keywords: Equal opportunity in education, Online teaching, Educator, Student, Parent

Giriş

Fırsat eşitliği kavramı toplumsal, ekonomik ve siyasal boyutları ve birtakım felsefi dayanakları olan geniş bir kavramdır. Bu nedenle, fırsat eşitliğinin tek bir tanımını yapmak mümkün olmasa da kavramın "bireylerin, herhangi bir eylemde bulunmadan önce eşit fırsatlar kümesine sahip olması ve farklı koşullara sahip olanların elde edeceği sonuçlar arasında herhangi bir fark olmaması" ilkesine dayanmaktadır (Davillas ve Jones, 2020). Eğitimin bir insan hakkı oldu düşünüldüğünde, eğitimde fırsat eşitliğinin ön koşulu bir öğrenme sürecinin başlangıcından önce tüm öğrenenlere eşit şart ve olanakların sağlanmış olması ve bu haktan herkesin adil bir şekilde yararlanmasıdır. Diğer bir deyişle, eğitimde fırsat eşitliği kavramı, öğrenme amacı güden her bireyin eğitim olanaklarından eşit bir şekilde yararlanmasını ve gerekli tüm kaynaklara ve araçlara ulaşabilmesini garanti eden, kapsayıcı, demokratik ve adil bir eğitim sistemini ifade etmektedir.

Tüm dünyada, COVID-19 sürecinde okulların kapanması, öğrencilere sunulan fırsatlar ve devletlerin sahip olduğu olanaklar gibi unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan devlet kategorisinde bulunan toplumlarda eğitimde fırsat eşitliği ile ilgili kapsayıcı şartların sağlanamadığı görülmektedir (Franchi, 2020). Çeşitli faktörler nedeniyle, eğitimde pandemi öncesindeki uygulamalarda bile bu eşitliğin sağlanamadığı düşünüldüğünde, COVID-19 dönemindeki çevrimiçi öğretim uygulamaları sayesinde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabileceğini düşünmek gerçekçi değildir. Ancak, pandemi sürecindeki çevrimiçi öğretim ile ilgili olarak elde edilen bilgi ve deneyimlerin, salgın sonrasındaki eğitim ve öğretim uygulamalarının daha demokratik hale getirilmesine ışık tutabileceği oldukça açıktır. Bu nedenle, salgın sürecindeki eğitim ile ilgili uygulamaların detaylı bir şekilde incelenmesi, uygulanan eğitim programlarının eğitimin tüm paydaşlarının görüşleri alınarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda gerekli tüm eksikliklerin giderilerek eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için somut adımlar atılması, sürdürülebilir bir eğitim ve toplumsal kalkınma için oldukça önemlidir.

Bu araştırmanın amacı COVID-19 sürecinde yürütülen çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisi konusunda öğretim üyesi/elemanı, öğretmen, öğrenci ile velilerin düşüncelerini incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitimde fırsat eşitliğine yönelik öğretim üyesi/elemanı görüşleri nedir?
1.1. Çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisine yönelik öğretim üyesi/elemanı görüşleri nedir?
1.2. Çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik öğretim üyesi/elemanlarının çözüm önerileri nedir?
2. Eğitimde fırsat eşitliğine yönelik öğretmen görüşleri nedir?
2.1. Çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisine yönelik öğretmen görüşleri nedir?
2.2. Çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik öğretmenlerin çözüm önerileri nedir?
3. Eğitimde fırsat eşitliğine yönelik öğrenci görüşleri nedir?
3.1. Çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisine yönelik öğrenci görüşleri nedir?
3.2. Çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik öğrencilerin çözüm önerileri nedir?
4. Eğitimde fırsat eşitliğine yönelik veli görüşleri nedir?
4.1. Çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisine yönelik veli görüşleri nedir?
4.2. Çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik velilerin çözüm önerileri nedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma nitel durum çalışması olarak desenlenmiştir. Bu araştırmada, COVID-19 sürecinde şartların getirdiği zorunluluktan dolayı çevrimiçi ortamda eğitim vermek durumunda kalan öğretim üyeleri, öğretmenler ve bu eğitime maruz kalan öğrenciler ile onların ailelerinin çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğine etkisi konusundaki düşünceleri incelenmiştir. Bu araştırma kapsamında durum olarak tanımlanan "COVID-19 pandemi sürecinde çevrimiçi öğretime maruz kalmış olmaktır". Durum çalışması tanımı ve sınırları belirlenen durumun bağlamında ele alınmasını, derinlemesine veri elde edilmesini ve analiz edilmesine olanak veren bir desendir. Temel amaç durumu, kişiyi ya da olguyu kendi ortamı içerisinde keşfetmek, ayrıntılı olarak betimlemek ve yorumlamaktır (Paker, 2015). Durum çalışmasında önemli olan durumun özel bir zaman ve yer gibi belirli parametrelerle sınırlandırılmış ve tanımlanmış olmasıdır. Belirlenen duruma ilişkin derinlemesine anlayış sunmak durum çalışmasının ayırt edici özelliklerindendir (Creswell, 2007).

Örneklem

Araştırmanın hedef kitlesini COVID-19 sürecinde öğretim faaliyetlerini çevrimiçi ortamda gerçekleştirmek zorunda kalmış öğretim üyeleri, öğretmenler, bu dönemde verilen çevrimiçi öğretime maruz kalmış öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri oluşturmuştur. Araştırmada kullanılan örnekleme yöntemi amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örneklemedir (Patton, 105, s.451). Araştırmaya toplamda 40 öğretim elemanı/üyesi (24 kadın, 16 erkek), 235 öğretmen (149 kadın, 86 erkek), 72 öğrenci (46 kız, 26 erkek) ile bu öğrencilerin velisi olan 72 kişi (50 kadın, 22 erkek) katılmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Uygulama

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı üç açık uçlu soru, bunun yanında katılımcıların cinsiyetini belirlemeyi amaçlayan ve "öğretim üyesi, öğretmen, öğrenci ya da veli" olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan iki sorudan oluşmuştur. Araştırmaya gönüllü katılım sağlamak için, katılımcılara gönderilen formda araştırma bilgilendirme ve onam kısmı yer almıştır. Araştırmadaki açık uçlu sorular şu şekildedir: (1) Eğitimde fırsat eşitliği nedir?, (2) Çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisini nasıl değerlendirirsiniz?, (3) Çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına önerileriniz nelerdir? Bu soruların oluşturulmasında eğitim yönetimi ve eğitim politikaları alanında görevli iki akademisyen, eğitim programları eğitim programları kuramları alanında çalışan bir akademisyenden yardım alınmıştır. Pandemi dönemi koşulları devam ettiği için uygulama "Google Formlar" ile gerçekleştirilmiştir. Bu formda araştırma hakkında katılımcılara bilgi veren bir metin, katılımcının araştırmaya gönüllü olarak katıldığını belirtebileceği "onam kutusu" bulunmaktadır. Sadece araştırmaya katılmaya onam veren kişiler formda yer alan soruları görebilmiştir.

Verilerin Analizi

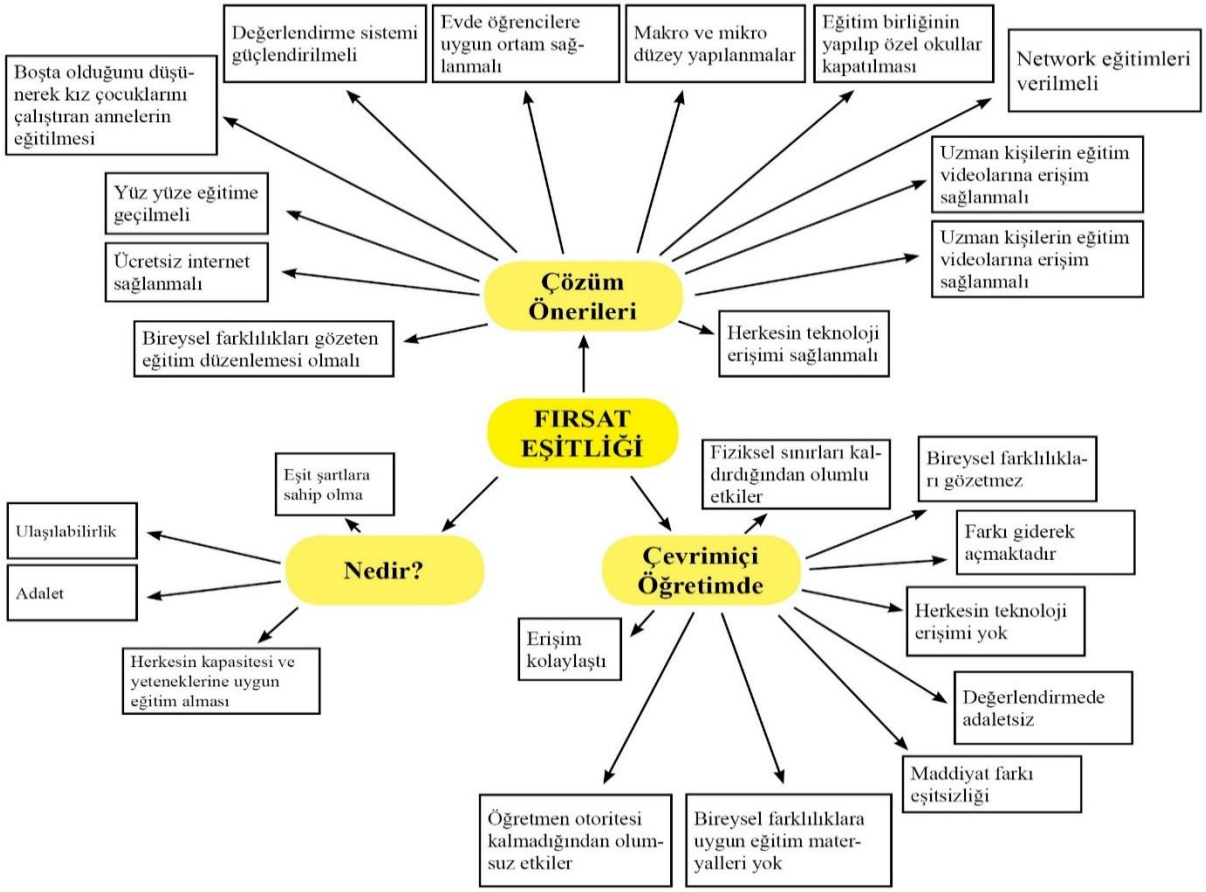
Verilerin çözümlenmesinde tümdengelimsel içerik analizi kullanılmıştır. Kategorileştirmenin birçok yolu olduğunu dile getiren Mayring (2000) iki çeşit kategorileştirmenin başat olduğunu açıklamıştır: Tümevarımsal ve tümdengelimsel analiz. Katılımcılara sorulan üç açık uçlu soru başat biçimde "fırsat eşitliği nedir", "çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğine etkisi" ve "fırsat eşitliği için çözüm" temalarını oluşturmuştur. Böylesi bir durumda bu temaların altında yer alabilecek kodları metinde analiz etmek tercih edilmiştir. Elde edilen metin öncelikle araştırmacılar tarafından kodlanmıştır. Geçerlik ve güvenirliği sağlamak adına içerik analizindeki kodlamalar nitel araştırma deneyimi olan üç bağımsız uzmana da kontrol ettirilmiştir. Uzman görüşüne göre, kodlamalarda düzeltmeler yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisine yönelik öğretim elemanı, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular, öğretim elemanı/üyesi görüşlerine yönelik bulgular, öğretmen görüşlerine yönelik bulgular, öğrenci görüşlerine yönelik bulgular ve veli görüşlerine yönelik bulgular olmak üzere dört başlık altında sunulmuştur.

Öğretim Elemanı/Üyesi Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada 40 öğretim elemanı/üyesinin (24 kadın, 16 erkek) açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar incelenmiştir. Üç tema altındaki kodlar Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1. Öğretim elemanı/üyesi gözünden çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği (Şekilde kodların ifade edilme sıklığı merkeze yakınlık ve uzaklık biçiminde gösterilmiştir).

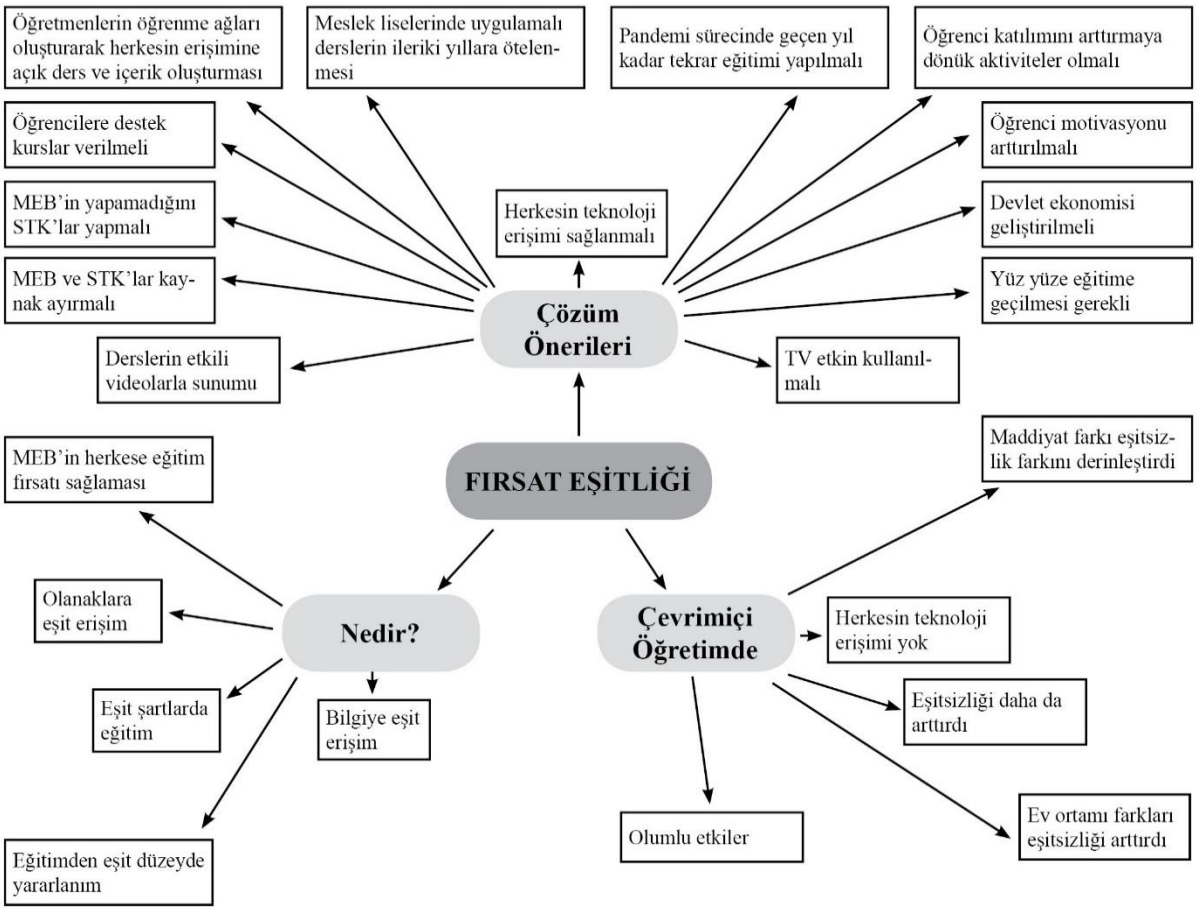
Öğretim elemanı/üyelerinin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar kodların ifade edilme sıklığına göre incelendiğinde, öğretim elemanlarının/üyelerinin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliğini "eşit şartlara sahip olma, adalet, herkesin kapasitesi ve yeteneklerine uygun eğitim alması, kaynaklara ulaşılabilirlik" olarak tanımladığı görülmüştür.

Öğretim elemanları/üyeleri çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisini "Herkesin teknoloji erişiminin olmadığı, öğretmen otoritesi kalmadığından eğitimi olumsuz etkilediği, bireysel farklılıklara uygun eğitim materyallerinin olmaması, bireysel farklılıkları gözetmediği, eğitime erişimin kolaylaştığı, fiziksel sınırları kaldırdığından olumlu etkilediği, öğrenciler arasındaki farkı giderek açtığı, değerlendirmede adaletsizliğe neden olduğu, maddi olanak eşitsizliği ortaya çıkardığı" şeklinde değerlendirmektedir.

Öğretim elemanları/üyelerinin çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına çözüm önerilerini ise "herkesin teknolojiye erişiminin sağlanması, network eğitimleri verilmesi, bireysel farklılıkları gözeten bir eğitim tasarımının olması, uzman kişilerin eğitim videolarına erişim sağlanması, değerlendirme sisteminin güçlendirilmesi, evde öğrencilere uygun ortam sağlanması, eğitim birliğinin yapılıp özel okullar kapatılması, boşta olduğunu düşünerek kız çocuklarını çalıştıran annelerin eğitilmesi, ücretsiz internet sağlanması, yüz yüze eğitime geçilmesi gerektiği" şeklinde belirttiği görülmüştür.

Öğretmen Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada 235 öğretmenin (149 kadın, 86 erkek) açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar incelenmiştir. Üç tema altındaki kodlar Şekil 2'deki gibidir.

Şekil 2. Öğretmenlerin gözünden çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği (Şekilde kodların ifade edilme sıklığı merkeze yakınlık ve uzaklık biçiminde gösterilmiştir).

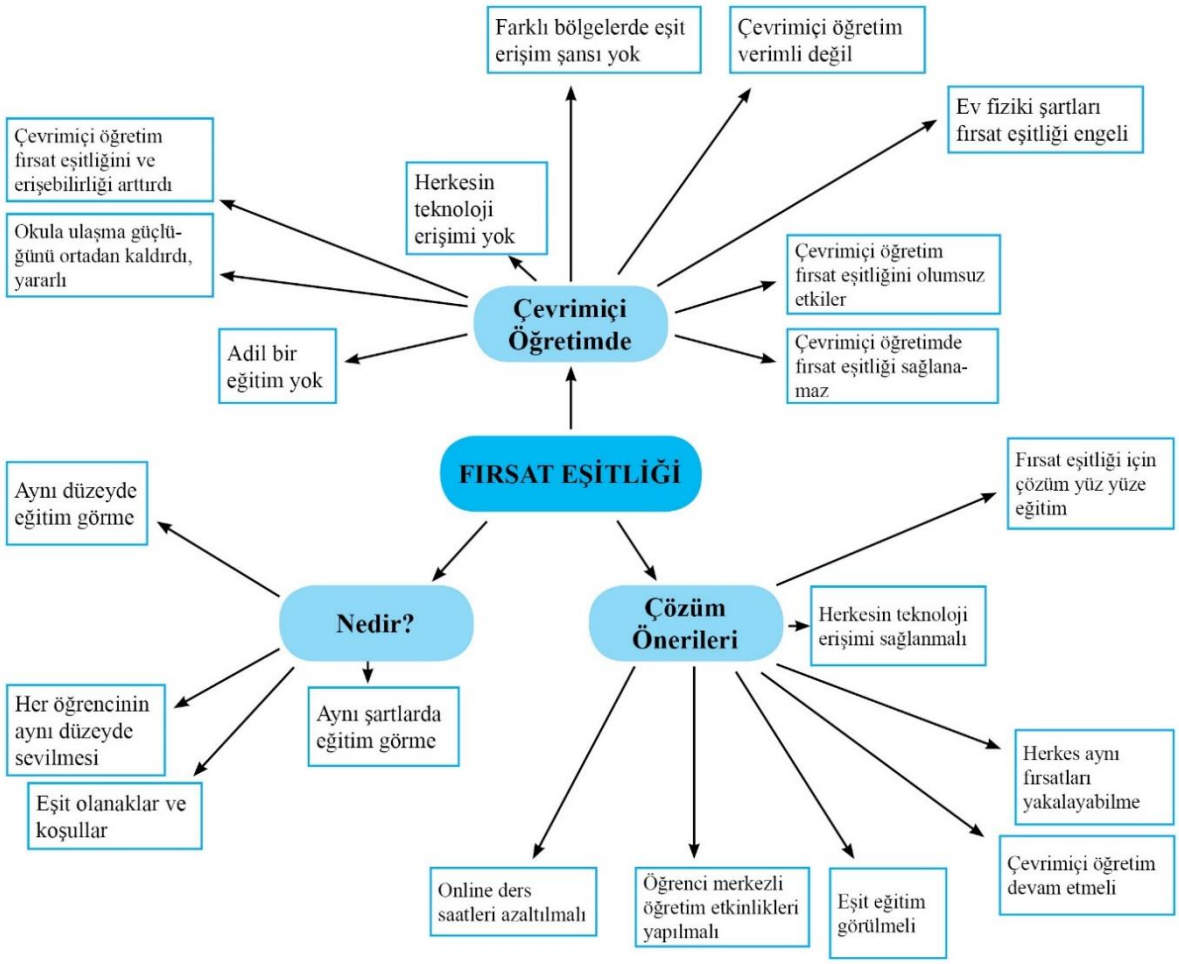
Öğretmenlerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar kodların ifade edilme sıklığına göre incelendiğinde, öğretmenlerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliğini "bilgiye eşit erişim, eşit şartlarda eğitim, olanaklara eşit erişim, eğitimden eşit düzeyde yararlanma, MEB'in herkese eğitim fırsatı sağlaması" olarak tanımladığı görülmektedir.

Öğretmenler çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisini "Herkesin teknoloji erişimi olmadığı, olumlu etkileri olmasına rağmen eşitsizliği daha da arttırdığı, maddiyat farkı eşitsizlik farkını derinleştirdiği, ev ortamı farklılıklarının eşitsizliği arttırması" şeklinde değerlendirmektedir.

Öğretmenlerin çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına çözüm önerilerini ise "herkesin teknolojiye erişiminin sağlanması, TV'nin etkin kullanılması, derslerin etkili videolarla sunulması, yüz yüze eğitime geçilmesinin gerekli olduğu, meslek liselerinde uygulamalı derslerin ileriki yıllara ötelenmesi, MEB ve STK'lar kaynak ayrılması, MEB'in yapamadığını STK'lar yapması gerektiği, devlet ekonomisi geliştirilmesi gerektiği, öğrenci motivasyonunun arttırılması, öğrencilere destek kursları verilmesi, pandemi sürecinde geçen yıl kadar tekrar eğitimi yapılması, öğrenci katılımını arttırmaya dönük aktiviteler yapılması, öğretmenlerin öğrenme ağları oluşturarak herkesin erişimine açık ders ve içerik oluşturması" şeklinde belirttiği görülmüştür.

Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada 72 öğrencinin (46 kız, 26 erkek) açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar incelenmiştir. Üç tema altındaki kodlar Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1. Öğrenci gözünden çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği (Şekilde kodların ifade edilme sıklığı merkeze yakınlık ve uzaklık biçiminde gösterilmiştir)

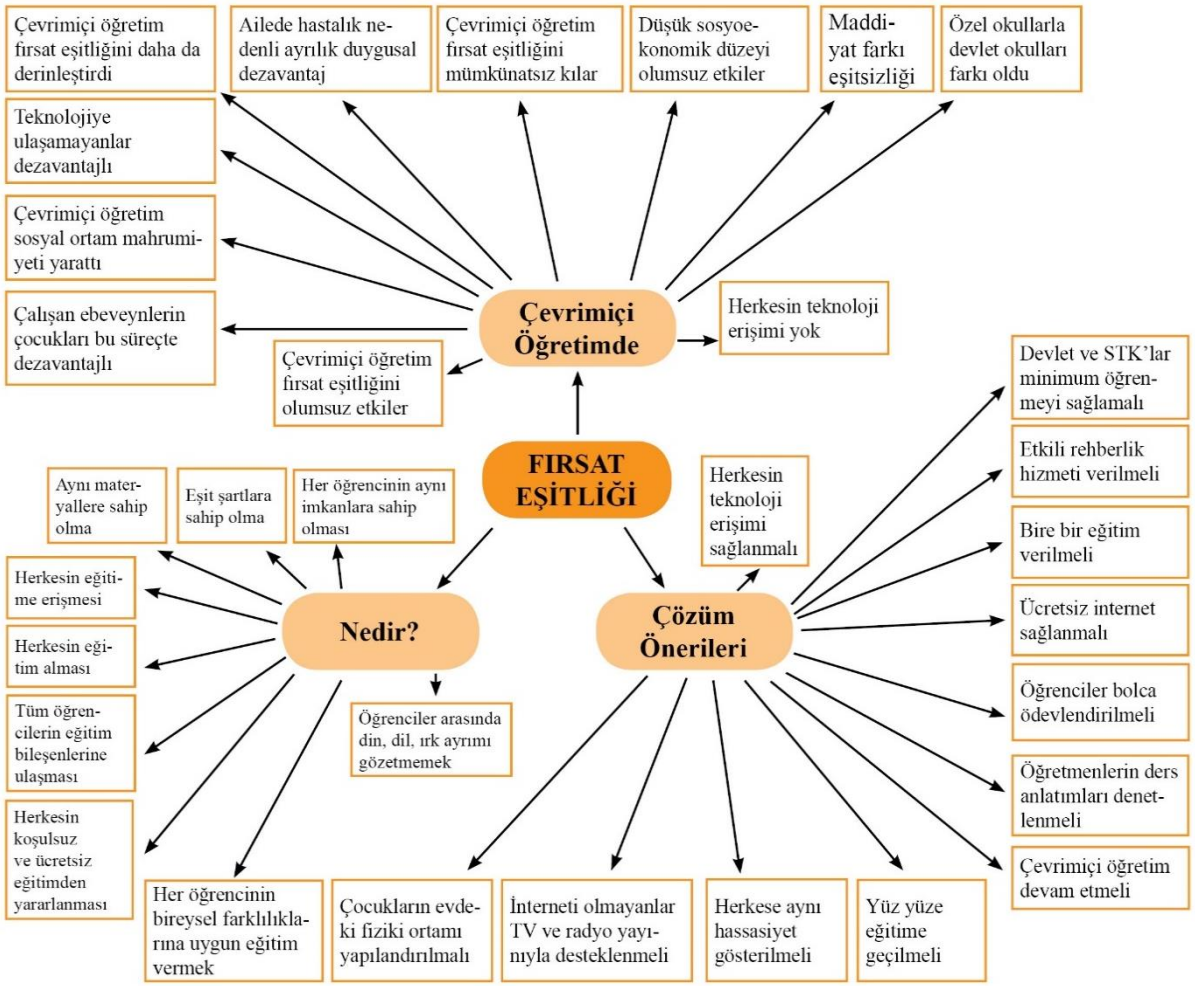
Öğrencilerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar kodların ifade edilme sıklığına göre incelendiğinde, öğrencilerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliğini "Aynı şartlarda eğitim görme, aynı düzeyde eğitim görme, her öğrencinin aynı düzeyde sevilmesi ve eşit olanaklar ve koşullara sahip olma" olarak tanımladığı görülmektedir.

Öğrenciler çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisini "adil bir eğitim olmadığı, herkesin teknoloji erişiminin olmadığı, farklı bölgelerde eşit erişim şansının olmadığı, çevrimiçi öğretimin verimli olmadığı, çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini olumsuz etkilediği, çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini ve erişebilirliği arttırdığı, çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanamayacağı, evin fiziki şartları fırsat eşitliği engeli oluşturduğu" şeklinde değerlendirmektedir. Ancak çok az sayıda öğrenci çevrimiçi öğretimin okula ulaşma güçlüğünü ortadan kaldırdığı ve bu nedenle de yararlı olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına çözüm önerilerini ise "fırsat eşitliği için çözümün yüz yüze eğitim olduğu, herkesin teknolojiye erişiminin sağlanması, herkesin aynı fırsatları yakalayabilmesi, çevrimiçi öğretimin devam etmesi gerektiği, eşit eğitim görülmesi gerektiği, öğrenci merkezli öğretim etkinlikleri yapılması gerektiği, çevrimiçi ders saatlerinin azaltılması gerektiği" olarak belirttikleri görülmüştür.

Veli Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada 72 öğrenci velisinin (50 kadın, 22 erkek) açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar incelenmiştir. Üç tema altındaki kodlar Şekil 4'teki gibidir.

Şekil 4 . Veli gözünden çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği (Şekilde kodların ifade edilme sıklığı merkeze yakınlık ve uzaklık biçiminde gösterilmiştir).

Velilerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliği ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar kodların ifade edilme sıklığına göre incelendiğinde, velilerin çevrimiçi öğretimde fırsat eşitliğini "tüm öğrencilerin eğitim bileşenlerine ulaşması, eşit şartlara sahip olma, aynı materyallere sahip olma, her öğrencinin aynı imkanlara sahip olması, öğrenciler arasında din, dil, ırk ayrımı gözetilmemesi, her öğrencinin bireysel farklılıklarına uygun eğitim verilmesi, herkesin eğitime erişmesi, herkesin eğitim alması, herkesin koşulsuz ve ücretsiz olarak eğitimden yararlanması" olarak tanımladığı görülmektedir.

Veliler çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisini "Çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini olanaksız kıldığı, herkesin teknolojiye erişiminin olmadığı, teknolojiye ulaşamayanların dezavantajlı olduğu, çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini olumsuz etkilediği, çevrimiçi öğretimin sosyal ortam mahrumiyeti yarattığı, çalışan ebeveynlerin çocuklarının bu süreçte dezavantajlı olduğu, ailede hastalık nedenli ayrılığın duygusal olarak bir dezavantaj oluşturduğu, düşük sosyoekonomik düzeyi olumsuz etkilediği, maddi imkan eşitsizliğini ortaya çıkardığı, çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini daha da derinleştirdiği, özel okullarla devlet okulları arasındaki farkı arttırdığı" şeklinde değerlendirmektedir.

Velilerin çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına çözüm önerilerini ise "Herkesin teknoloji erişimi sağlanması gerektiği, çocukların evdeki fiziksel ortamının yapılandırılması gerektiği, devlet ve sivil toplum kuruluşlarının minimum öğrenmeyi sağlamaya yardımcı olması gerektiği, öğrencilere ücretsiz internet sağlanması, etkili rehberlik hizmeti verilmesi, interneti olmayanların TV ve radyo yayınıyla desteklenmesi, herkese aynı hassasiyetin gösterilmesi, yüz yüze eğitime geçilmesi, öğretmenlerin ders anlatımları denetlenmesi, bire bir eğitim verilmesi gerektiği, Öğrenciler bolca ödevlendirilmeli" şeklinde belirttiği görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Bu araştırmada, öğretim elemanı/üyesi, öğretmen, öğrenci ve velilerin eğitimde fırsat eşitliğinin tanımı, çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisi ve çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına önerdikleri çözüm önerilerinde ortak görüşler bulunmuştur. Birçok araştırmada (Bozkurt ve Sharma, 2020; Ferri, Grifoni ve Guzzo, 2020; Li, Zhou ve Fan, 2014; Sá ve Serpa, 2020) COVID-19 döneminde verilen çevrimiçi eğitimin özellikle az gelişmiş bölgelerde daha avantajlı olduğu belirtilmesine rağmen, bu araştırmanın sonuçları, genel olarak, pandemi sürecinde sunulan çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğini sağlayamadığını göstermektedir.

Bu araştırmada, öğretim elemanı/üyeleri, öğretmen, öğrenci ve veliler çevrimiçi öğretimin belirli faktörler (teknoloji erişimindeki sorunlar, maddi problemler, evin fiziki şartları vb.) nedeniyle adil bir eğitim ortamı yaratamadığını ve bu nedenle çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitsizliğini daha da arttıracağını düşünmektedir. Benzer şekilde, Letzel, Pozas ve Schneider (2020) ve Hebebci, Bertiz ve Alan (2020) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenler pandemi döneminde yürütülen çevrimiçi öğretim derslerinin eğitimde fırsat eşitliğini sekteye uğrattığını belirtmiştir. Bouznad ve Ibourk (2020), Choi ve Chiu (2021) gibi araştırmacılar da ailelerin maddi olanaksızlıkları nedeniyle öğrencilerin teknolojik araçlara erişiminin olamayacağını ve bu sebeple çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bununla beraber, çok az sayıda da olsa, bazı öğretim elemanı/üyeleri çevrimiçi öğretimin eğitime erişimi kolaylaştırdığı, fiziksel sınırların ortadan kalkması nedeniyle eğitimde fırsat eşitliğini olumlu etkilediği yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum, öğretim elemanı/üyelerinin yükseköğretim seviyesinde eğitim vermesi ve öğretme kaygılarının daha düşük seviyede olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca, öğretim elemanı/üyeleri yükseköğretim seviyesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer eğitim kademelerindeki öğrencilerden daha fazla bağımsız öğrenme becerisine sahip olmaları nedeniyle pandemi döneminde yürütülen çevrimiçi öğretimi fırsat eşitliğini sağlamada yeterli ya da olumlu bulmuş olabilir.

Öğretim elemanı/üyeleri, öğretmenler, öğrenci ve velilerin çevrimiçi öğretimde eğitimde fırsat eşitliği adına önerdikleri çözüm önerileri incelendiğinde ise, en sık ifade edilen kodlara göre, herkesin teknolojiye erişiminin sağlanması, ücretsiz internet sağlanması, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre/bireysel farklılıklara göre planlama yapılması ile ilgili öneriler yapıldığı görülmüştür. Bu durum, çevrimiçi öğretimin fırsat eşitliğini sağlamada öncül faktörün sosyo-ekonomik durum ile ilgili olduğunu göstermektedir. Das ve Das (2020), Jameson, Stegenga, Ryan ve Green (2020), Smith (2020) gibi araştırmacılar tarafından yürütülmüş çalışmalarda da çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına benzer çözüm önerilerinde bulunulduğu görülmüştür. Bu bağlamda, çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine katkı sağlayabilmesi için kolektif çözümler aranmalıdır. Diğer bir deyişle, özellikle sosyo-ekonomik durumu düşük olan bölgelerde çevrimiçi öğretim uygulamalarının eğitimde fırsat eşitliğine katkı sağlayabilmesi için devlet, sivil toplum örgütleri ve eğitim ile ilgili diğer tüm paydaşlar birlikte hareket etmelidir.

Sonuç

Araştırma sonucunda, eğitimde fırsat eşitliği kavramı ile ilgili tanımlamalar, çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine etkisi hakkındaki görüşler ve pandemi döneminde çevrimiçi öğretimin eğitimde fırsat eşitliğine katkı sağlayabilmesi adına çözüm önerileri ile görüşler incelendiğinde, önerilen çözümlerin öncelikle devlet katkısı ile gerçekleştirilmesi gerektiği ve öğretmenlerin planlamaları ile ilgili olduğu görülmektedir. Ancak bu sonuç, sadece pandemi döneminde gerçekleştirilen çevrimiçi öğretim uygulamalarında eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ile ilgili bir durum olarak nitelendirilmemelidir. Eğer eğitim bir insan hakkı ise, bir öğrenme sürecinin başlangıcından önce tüm öğrenenlere eşit şart ve olanakların sağlanmış olmalı ve bu haktan herkesin adil bir şekilde yararlanmalıdır. Diğer bir deyişle, öğrenme amacı güden her bireyin eğitim olanaklarından eşit bir şekilde yararlanması, gerekli tüm kaynaklara ve araçlara ulaşabilmesi garanti edildiği zaman kapsayıcı, demokratik ve adil bir eğitim sisteminden söz edilebilir.

Öneriler

Pandemi döneminde uygulanan eğitim programları eğitimin tüm paydaşlarının görüşleri alınarak değerlendirilmeli ve bu programlar üzerinde gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Ayrıca, okullar salgın döneminde yaşanan problemleri göz önünde bulundurmalı; öğretmenler kendilerine tamamlaması için gönderilen öğretim programı yerine öğrencilerinin ihtiyaçlarına yönelik bir planlama yapmalıdır.

Kaynakça

Bayrakdar, S., & Guveli, A. (2020). *Inequalities in home learning and schools' provision of distance teaching during school closure of COVID-19 lockdown in the UK* (No. 2020-09). ISER Working Paper Series. http://hdl.handle.net/10419/227790

Bouznad, S., & Ibourk, A. (2020). School closures, equality of opportunity: some recommendations. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, *12*(2), 103-110. https://doi.org/10.18662/rrem/12.2Sup1/295

Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, *15*(1), i-vi. https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083

Choi, T. H., & Chiu, M. M. (2021). Toward equitable education in the context of a pandemic: supporting linguistic minority students during remote learning. *International Journal of Comparative Education and Development*, *23*(1), 14-22. https://doi.org/10.1108/IJCED-10-2020-0065

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design, choosing among five approaches*. The USA: Sage Publications Inc.

Das, K., & Das, P. (2020). Online Teaching-Learning in Higher Education during Lockdown Period of COVID-19 Pandemic in India. *International Journal on Orange Technologies*, *2*(6), 5-10. https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100012

Davillas, A., & Jones, A. M.(2020). The COVID-19 pandemic and its impact on inequality of opportunity in psychological distress in the United Kingdom (*ISER Working Paper Series No. 2020-07*). Institute for Social and Economic Research. https://econpapers.repec.org/paper/eseiserwp/2020-07.ht

Ferri, F., Grifoni, P., & Guzzo, T. (2020). Online learning and emergency remote teaching: Opportunities and challenges in emergency situations. *Societies*, *10*(4), 86. https://doi.org/10.3390/soc10040086

Franchi, T. (2020). The impact of the Covid-19 pandemic on current anatomy education and future careers: A student's perspective. *Anatomical Sciences Education*, *13*(3), 312-315. https://doi.org/10.1002/ase.1966

Hebebci, M. T., Bertiz, Y., & Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the coronavirus (COVID-19) pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science*, *4*(4), 267-282. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1271267.pdf

Jameson, J. M., Stegenga, S. M., Ryan, J., & Green, A. (2020). <? covid19?> Free Appropriate Public Education in the Time of COVID-19. *Rural Special Education Quarterly*, *39*(4), 181-192. https://doi.org/10.1177/8756870520959659

Letzel, V., Pozas, M., & Schneider, C. (2020). Energetic students, stressed parents, and nervous teachers: A comprehensive exploration of inclusive homeschooling during the COVID-19 crisis. *Open Education Studies*, *2*(1), 159-170. https://doi.org/10.1515/edu-2020-0122

Li, F., Zhou, M., & Fan, B. (2014). Can distance education increase educational equality? Evidence from the expansion of Chinese higher education. *Studies in Higher Education*, *39*(10), 1811-1822. https://doi.org/10.1080/03075079.2013.806462

Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. *Forum: Qualitative Social Research (On-line Journal)*, *1*(2). Retrieved from: http://qualitative-research.net/fqs/fqs-e/2-00inhalt-e.htm

Paker, T. (2015). Durum çalışması. *Nite araştırma, yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımlar içinde bölüm*, edit. F.N Seggie, Y. Bayyurt (ss.119-134). Ankara: Anı Yayıncılık.

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.

Sá, M. J., & Serpa, S. (2020). The COVID-19 pandemic as an opportunity to foster the sustainable development of teaching in higher education. *Sustainability*, *12*(20), 8525. https://doi.org/10.3390/su12208525

Smith, C. (2020). Challenges and opportunities for teaching students with disabilities during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Multidisciplinary Perspectives in Higher Education*, *5*(1), 167-173. https://doi.org/10.32674/jimphe.v5i1.2619